

Strona główna>Twoje prawa>Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych

Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych

Francja

1. Zdolność procesowa dziecka

Zgodnie z francuskim prawem małoletni, który nie ukończył 18 lat, nie ma zdolności do czynności prawnych. W zakresie wykonywania swoich praw małoletni musi być reprezentowany przez przedstawicieli ustawowych (najczęściej rodziców). Małoletni muszą uczestniczyć we wszystkich decyzjach, które ich dotyczą lub mają na nich wpływ, w zależności od swojego wieku i rozeznania.

2. Dostępność rozwiązań pozwalających dostosować przebieg postępowania do potrzeb małoletniego/nieletniego

Za sprawy dotyczące małoletnich odpowiedzialni są wyspecjalizowani pracownicy, w szczególności wyspecjalizowani sędziowie sądów ds. dzieci. W toku postępowania, w którym uczestniczy małoletni, interweniować mogą służby odpowiedzialne za ochronę sądową dzieci i młodzieży i upoważnione stowarzyszenia.

We francuskim prawie przewidziano, że małoletni może wejść w spór z rodzicami. W takim przypadku na kuratora *ad hoc* można powołać niezależną osobę.

W sprawach karnych małoletni ma prawo skonsultować się z adwokatem bez konieczności uzyskania zgody rodziców. Pomoc prawna jest udzielana bezpłatnie. Za pierwsze źródło informacji uznaje się adwokata, który pełni rolę towarzyszącą i ma za zadanie chronić małoletniego. Może on zwrócić się o rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym, jak również o to, by małoletni został posadzony w takim miejscu, by nie widział oskarżonego, o zastąpienie wszelkich dodatkowych badań lekarskich przeglądem dokumentacji lub o zaniechanie niektórych czynności dochodzeniowych (np. konfrontacji).

– **Jeżeli małoletni jest oskarżonym lub podejrzanym** i doszło do naruszenia jego praw, procedura i zatrzymanie mogą zostać uchylone. Małoletni (w wieku powyżej 10 lat) może zostać zatrzymany pod nadzorem przeszkolonych specjalistów w miejscach zarezerwowanych dla małoletnich.

– **Jeżeli małoletni jest świadkiem** w danej sprawie, sędziowie i funkcjonariusze policji dochodzeniowej biorą pod uwagę jego wrażliwość. Małoletni poniżej 16. roku życia nie muszą składać przysięgi.

– **Małoletnia ofiara korzysta ze szczególnej ochrony.** Jeżeli w trakcie postępowania wytoczy ponadto powództwo adhezyjne, może domagać się odszkodowania wraz z odsetkami za poniesione szkody. Jeżeli skazany jest niewypłacalny, ofiara może otrzymać kompensatę z **funduszu gwarancji dla ofiar przestępstw** (w zależności od okoliczności), komisji ds. kompensat dla ofiar przestępstw (Commission d'indemnisation des victimes d'infractions – CIVI) lub służby SARVI.

W sprawach cywilnych małoletni jest na ogół reprezentowany przez przedstawiciela ustawowego. W przypadku konfliktu interesów między osobą małoletnią a jej rodzicami powołuje się kuratora. Rodzice mają 15 dni na odwołanie się od powołania kuratora.

W niektórych sytuacjach prawo wyraźnie przewiduje, że małoletni może działać samodzielnie (dotyczy to w szczególności małoletnich w trudnej sytuacji pod względem pomocy edukacyjnej, wniosków dotyczących notarialnego poświadczenia dziedziczenia w celu ustalenia pochodzenia dziecka, wniosków o uzyskanie pełnoletniości, wniosków o ustalenie obywatelstwa w przypadku małoletnich cudzoziemców bez opieki).

3. Środki z zakresu prawa i polityki pozwalające uniknąć zbędnej zwłoki w rozpoznawaniu spraw z udziałem dzieci

W sprawach karnych prokurator może nakazać natychmiastowe stawienie dziecka przed sądem ds. dzieci, tak aby przesłuchanie miało miejsce w terminie od dziesięciu dni do dwóch miesięcy. Procedura ta jest możliwa jedynie w sytuacji, gdy dochodzenie w przedmiocie okoliczności faktycznych nie jest już konieczne, w odniesieniu do określonych przestępstw w zależności od wieku małoletniego i grożącej mu kary. Z drugiej strony szybkie stawienie pozwala prokuratorowi zarządzić przesłuchanie przed sądem ds. dzieci w terminie od jednego do trzech miesięcy.

W sprawach cywilnych nie ma szczególnych przepisów dotyczących przyspieszenia postępowania w pierwszej instancji w sprawach dotyczących małoletnich, ale w przypadku wniesienia odwołania od orzeczenia sądu ds. dzieci ustawa stanowi, że sprawa powinna zostać rozpatrzona w trybie pilnym.

4. Mechanizmy i procedury wsparcia dzieci a dobro dziecka

Interes małoletniego stanowi kwestię zasadniczą w postępowaniach sądowych z udziałem dzieci. Ustawa często przypomina, że sędzia musi uzasadnić swoje orzeczenie w oparciu o zasadnicze kryterium ochrony interesów małoletnich. Musi uwzględnić sytuację rodzinną, społeczną i ekonomiczną dziecka oraz wyrażoną przez nie opinię. Nie istnieje jednak żaden protokół ani wiążący dokument określający, czym jest nadrzędny interes dziecka.

W sprawach karnych organ sądowy jest informowany przez władze regionalne, gdy małoletni jest w sposób oczywisty ofiarą nadużycia lub gdy zachodzi takie przypuszczenie. Jeżeli małoletni jest ofiarą niegodziwego traktowania w celach seksualnych, prokurator musi niezwłocznie poinformować o tym sędziego ds. dzieci i wystąpić o kuratelę społeczną.

Obowiązek zachowania tajemnicy służbowej nie ma zastosowania w przypadkach dotyczących znęcania się nad małoletnimi lub deprywacji małoletnich. Liczne przestępstwa przeciwko małoletnim mają dłuższe okresy przedawnienia, które rozpoczynają bieg dopiero w momencie osiągnięcia pełnoletniości przez ofiarę. Rozprawa dotycząca oskarżonego małoletniego musi odbywać się przy drzwiach zamkniętych. Publikacja wszelkich protokołów z rozpraw jest zakazana.

W sprawach cywilnych, jeżeli małoletni znajduje się w trudnej sytuacji, sędzia ds. dzieci może zastosować kuratelę społeczną. Kodeks cywilny daje sądowi rodzinnemu szerokie uprawnienia, które powinny zapewniać „w szczególności ochronę interesów małoletnich dzieci”.

5. Monitorowanie i wykonywanie orzeczeń w postępowaniach z udziałem dzieci

W sprawach karnych rodzice i adwokat małoletniego są bezpośrednio zaangażowani w realizację wszelkich środków. Na etapie dochodzenia sędzia ds. dzieci lub sędzia śledczy może zarządzić szereg środków (w przypadku małoletnich w wieku od 10 do 18 lat: umieszczenie w opiece zastępczej, ograniczenie wolności, naprawienie szkody i określenie aktywności dziennej; w przypadku małoletnich w wieku od 13 do 18 lat: tymczasowe aresztowanie, nadzór sądowy, areszt domowy pod nadzorem elektronicznym).

W wyroku sąd ds. dzieci może zarządzić powrót małoletniego w wieku od 10 do 18 lat do rodziny, naprawienie szkody, warunkowe zawieszenie wykonania kary, określenie aktywności dziennej, umieszczenie w opiece zastępczej, ochronę sądową. W przypadku małoletnich w wieku od 13 do 18 lat może on również wydać upomnienie lub uroczyste ostrzeżenie, zarządzić środki mediacji, określić dzienną aktywność (co w przypadku małoletnich w wieku od 16 do 18 lat może obejmować prace społeczne), orzec ograniczenie wolności lub ochronę sądową. **Na małoletnich w wieku od 10 do 18 lat** można nałożyć karę: zakaz przebywania w określonych miejscach lub spotykania się z określonymi osobami, umieszczanie w opiece zastępczej i – w ostateczności, w przypadku **małoletnich w wieku powyżej 13 lat** – pozbawienie wolności (w części zakładu karnego przeznaczonej dla nieletnich lub w specjalnym zakładzie karnym dla nieletnich, z wyspecjalizowanymi wychowawcami).

W sprawach cywilnych orzeczenia dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej, świadczeń alimentacyjnych lub ochrony małoletnich podlegają natychmiastowemu wykonaniu. W zależności od rozeznania małoletniego w większości przypadków wykonanie orzeczenia należy do rodziców. W przypadku konfliktu z rodzicami oraz w przypadku, gdy sąd nie wydał jeszcze orzeczenia w danej sprawie (np. w sprawie wyznaczenia opiekuna prawnego), za wykonanie środków, które leżą w interesie małoletniego, opowiada kurator.

6. Przysposobienie

Przysposobienie odbywa się w kilku etapach. Są to: uzyskanie kwalifikacji, propozycja przyjęcia dziecka i nawiązanie relacji między dzieckiem a przysposabiającym oraz postępowanie sądowe dotyczące przysposobienia. We Francji istnieją dwa rodzaje przysposobienia: przysposobienie niepełne (z zachowaniem pierwotnego pochodzenia rodzinnego) oraz przysposobienie pełne (wyłącznie w przypadku małoletnich, którzy nie ukończyli 15. roku życia; więzy łączące przysposobionego z jego rodzicami biologicznymi ulegają zerwaniu i zastąpieniu więzami z rodzicami adopcyjnymi).

Sąd wielkiej instancji (*tribunal de grande instance*) jest właściwy do orzekania w obu przypadkach, a przysposobienie może zostać orzeczone jedynie wówczas, gdy jest zgodne z interesem małoletniego. Małoletni powyżej 13. roku życia musi wyrazić zgodę na przysposobienie.

[Wymiar sprawiedliwości przyjazny dzieciom we Francji – Justice adaptée aux enfants en France](#) (749 Kb)

Ostatnia aktualizacja: 31/07/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.